

prof. dr hab. Jan Maciejewski
Uniwersytet Wrocławski
Instytut Socjologii, Uniwersytet
Zakład Socjologii Grup Dyspozycyjnych
jan.maciejewski@uwr.edu.pl

**RECENZJA KSIĄŻKI: ARTUR DRZEWICKI
I GRZEGORZ RDZANEK (RED. NAUK.).(2015).
AFGANISTAN 2014 – ROK ZWYCIĘSTWA CZY ROK
PORAŻKI?: DOŚWIADCZENIA DLA PRZYSZŁOŚCI.
WARSZAWA: WYDAWNICTWO BEL STUDIO,
SS. 247**

Recenzowana publikacja zatytułowana *Afganistan 2014 – rok zwycięstwa czy rok porażki? Doświadczenia dla przyszłości* stanowi zbiór dwunastu artykułów naukowych, które poświęcone zostały różnym aspektom udziału Polskiego Kontyngentu Wojskowego w działaniach zbrojnych na obszarze Afganistanu oraz uwarunkowaniom misji ISAF w tym państwie. Redaktorzy tomu (doktor Grzegorz Rdzanek oraz doktor Artur Drzewicki) zaprosili do udziału w przygotowaniu ocenianej wieloautorskiej monografii przedstawicieli zarówno cywilnych, jak i wojskowych środowisk naukowych. W rezultacie takiego podejścia redaktorów do struktury pracy, autorzy poszczególnych rozdziałów reprezentują następujące ośrodki: Uniwersytet Wrocławski, Wyższą Szkołę Oficerską Wojsk Lądowych we Wrocławiu, Centrum Szkolenia Wojsk Chemicznych i Inżynieryjnych, Dolnośląską Szkołę Wyższą we Wrocławiu oraz Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu.

Książka podzielona jest na cztery części, które dotyczą: Aspektów politycznych, Aspektów militarnych, Aspektów prawnych i Aspektów zbrojeniowo-technologicznych. W każdej z nich – stosując kryteria merytoryczne – redaktorzy umieścili odpowiednie artykuły, których treść ściśle wpisuje się w poszczególne obszary tematyczne. W rezultacie przyjęcia takiego właśnie założenia metodologicznego rozważania autorów poszczególnych tekstów zostały odpowiednio uporządkowane oraz logicznie przypisane do odpowiednich obszarów problemowych, analizowanych w monografii. Problematykę aspektów politycznych podejmują w pracy: M. Wojtan, J. Dereń, P. Pietrakowski, A. Drzewicki. Problematykę aspektów militarnych opisują: G. Rdzanek, B. Bolechów, P. Hałys, P. Kowalczyk, A. Zielichowski. Aspektami prawnymi zajmuje się w ocenianej pracy P. K. Marszałek. Tematykę zbrojeniowo-technologiczną omawiają: S. Bogusz, J. Brach, P. Hałys, P. Kowalczyk. W efekcie Czytelnik otrzymuje pełen obraz przyczyn, uwarunkowań oraz

następstw interwencji zbrojnej NATO w Afganistanie, ze szczególnym uwzględnieniem zaangażowania w nią Wojska Polskiego.

W pierwszej części monografii autorzy poszczególnych artykułów rzetelnie opisują i wyjaśniają specyfikę kulturowo-etniczną Afganistanu, uwarunkowania geopolityczne funkcjonowania afgańskiego społeczeństwa i państwa, międzynarodowe następstwa przejścia władzy przez Talibów oraz zaangażowania zbrojnego wojsk Stanów Zjednoczonych i NATO na terytorium Afganistanu po 11 września 2001 roku. Część druga pracy obejmuje rozważania i analizy bezpośrednio odnoszące się do czysto operacyjnego wymiaru operacji wojskowej sił ISAF. Autorzy artykułów próbują wyjaśnić przyczyny militarnego niepowodzenia działań wojsk NATO w wymiarze strategicznym, przedstawiają najważniejszy oręż Talibów w walce z siłami NATO – czyli improwizowane ładunki wybuchowe IED, dokonują porównania sposobów działań sił radzieckich w Afganistanie w latach 80. XX wieku z metodami działań militarnych sił NATO, wskazują na wpływ polskiego udziału wojskowego w misji w Afganistanie na kierunki modernizacji technicznej Wojska Polskiego. W trzeciej części pracy opisano prawne podstawy militarnego zaangażowania sił zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa. W czwartej części zawarte zostały analizy poświęcone technice militarnej wykorzystywanej w działaniach zbrojnych w Afganistanie.

Recenzowana książka jest pozycją wartościową i potrzebną na polskim rynku wydawniczym. Wynika to z kilku powodów. Po pierwsze, redaktorzy zaprosili do współpracy przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych: nauk prawnych, nauk wojskowych, nauk o polityce, nauk technicznych. Dzięki interdyscyplinarnemu podejściu problematyka podejmowana na kartach książki jest ujmowana w sposób maksymalnie kompleksowy i holistyczny. Czytelnik sięgający po monografię otrzymuje możliwość poznania bardzo różnych, często specjalistycznych, zagadnień bezpośrednio i pośrednio związanych z konfliktem w Afganistanie oraz misją stabilizacyjną w tym kraju. Po drugie, autorami tekstów w poszczególnych częściach pracy są nie tylko naukowcy – analizujący poszczególne zjawiska i procesy na podstawie ujęć teoretycznych, lecz również praktycy – przedstawiciele Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej, żołnierze uczestniczący w działaniach bojowych w Afganistanie, cywilni pracownicy międzynarodowych organizacji. Po trzecie, autorzy poszczególnych artykułów nie ograniczają się jedynie do prostego opisu. Starają się formułować szereg wniosków odnoszących się do polskiego uczestnictwa w misji afgańskiej, kreślą scenariusze dotyczące przyszłej sytuacji w Afganistanie, proponują określone rozwiązania.

W ocenianej publikacji Czytelnik znajdzie wiele analiz wyjątkowo interesujących i wartościowych. Wśród nich wymienić można między innymi: artykuł poświęcony wykorzystaniu bezałogowych statków latających (dronów) w warunkach afgańskiego teatru wojennego, tekst ukazujący identyczność strategii i taktyki walki z Talibami sił radzieckich w latach 80. XX wieku oraz sił NATO, pogłębioną analizę zasad zwalczania ruchów partyzanckich i rebelianckich, wszechstronną analizę sytuacji wewnętrznej oraz międzynarodowej Afganistanu.

Na temat tej misji polskiego wojska w Afganistanie napisano dotychczas wiele prac. Tym, co czyni tę pozycję szczególnie wartościową, jest fakt, że ukazuje się ona kilka

miesiący po oficjalnym zakończeniu aktywności Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Afganistanie w ramach sił ISAF. Zamieszczone w niej artykuły są aktualnymi studiami przypadków, opisują i wyjaśniają rzeczywistość afgańską na przełomie 2014 i 2015 roku.

Autorzy książki ukazują Czytelnikowi, że powodzenie współczesnej stabilizacyjnej interwencji zbrojnej wojsk koalicyjnych nie zależy jedynie od czynników natury militarnej (potencjału bojowego zaangażowanego w granicach teatru wojennego, morale żołnierzy, doboru odpowiedniej koncepcji działań). Dyslokowani w trakcie takiej operacji żołnierze działają bowiem w określonym środowisku społecznym, którego dynamika i zachowania determinowane są czynnikami kulturowymi, religijnymi, etnicznymi. Co więcej, państwo afgańskie jest współcześnie elementem wyjątkowego i złożonego systemu zależności politycznych, ekonomicznych i bezpieczeństwa, tworzonego przez państwa regionu: Pakistan, Rosję, Chiny, Indie, Iran. Wpływ czynników wewnętrznych i zewnętrznych określa możliwości działań wojsk stabilizacyjnych.

Recenzowana publikacja wpisuje się merytorycznie w aktualnie toczącą się w Europie i Polsce dyskusję dotyczącą tego, czy państwa Starego Kontynentu (w ramach Unii Europejskiej lub NATO) powinny zbrojenie angażować się daleko poza własnymi granicami w zapobieganie konfliktom zbrojnym, zarządzanie kryzysami polityczno-militarnymi, likwidowanie ognisk walk zbrojnych. Przykład misji ISAF w Afganistanie każe z wielką ostrożnością podejmować decyzję o wysyłaniu kontyngentów stabilizacyjnych do państw upadłych, dotkniętych wieloletnimi konfliktami wewnętrznymi. Artykuły zawarte w pierwszej i drugiej części pracy umożliwiają Czytelnikowi uzyskanie pełnego obrazu warunków działań wojskowych w Afganistanie.

Publikacja z powodzeniem może być wykorzystywana jako pomoc w zajęciach w ramach kierunków: Bezpieczeństwo narodowe, Stosunki międzynarodowe, Obronność. Wzbogaca bowiem dotychczasową wiedzę dotyczącą operacji ISAF i polskiego w niej udziału. Badacze problemu, eksperci, naukowcy znajdą w recenzowanej pozycji wiele interesujących, nowatorsko zaprezentowanych tez i wniosków. Na szczególną uwagę zasługuje również strona faktograficzna wielu artykułów, zwłaszcza tych, które przygotowane zostały przez autorów reprezentujących środowisko wojskowe. Znaleźć w nich można treści wynikające z własnych doświadczeń autorów, będących następcem służby w Afganistanie.

Konkludując, stwierdzam, iż książka zarówno pod względem merytorycznym, jak i metodologicznym reprezentuje wysoki poziom publikacji naukowej i stanowi wartościowe uzupełnienie istniejącej literatury naukowej dotyczącej konfliktu w Afganistanie.